

Entrevista

«Sense el gremi botiguer la ciutat seria una altra»

Elisenda Albertí, autora del llibre "Un passeig per la història de Barcelona. Modistes, sastres, botigues... del mirinyac als anys vint"

Convidem els lectors a passejar per la història de la moda de Barcelona. Fer-ho és una oportunitat per conèixer esdeveniments cabdals per al desenvolupament del comerç de la ciutat i, també, per endinsar-se en l'origen de les tendències de la vestimenta de la societat catalana des de la segona meitat del segle XVIII fins als feliços anys 20 del segle passat. Aquest passeig el fa realitat el llibre de l'editora i dissenyadora gràfica Elisenda Albertí, amb qui conversem en aquesta entrevista.

«Efectos de China. Depósito en la calle de Condal, n.º 10. En este establecimiento, por 3 días consecutivos, á contar des de hoy, habrá de venta los efectos siguientes: pañuelos de crespón bordados de nuevo gusto, desde 10 á 100 duros uno; pañuelos de seda para la mano, de distintos colores, á 12rs [...]» . És un anunci del *Diario de Barcelona*, publicat en motiu d'un ball celebrat a la ciutat cap al 1850 i és també una de les moltes finestres al passat del llibre que acaba de publicar Elisenda Albertí. El seu títol avança bona part d'allò que s'hi trobarà: *Un passeig per la història de Barcelona. Modistes, sastres, botigues... del mirinyac als anys vint*, editorial Albertí.

El seu passeig per la moda de Barcelona comença al 1750. Per què l'inicia llavors?

Perquè és quan arriben els Borbons i el vestit clàssic i tradicional d'aquí es veu profundament influenciat per les tendències de la nova cort francesa.

I quan acaba aquest passeig?

Als anys 20. Llavors trobem l'inici del vestit actual. Les dones porten ja pantalons, faldilles més curtes, mitges i sostenidors i desapareix la cotilla.

Ha fet una aposta personal o hi havia una demanda per part dels lectors per descobrir la moda durant aquest període?

En realitat, feia temps que volia escriure sobre el tema. M'agrada el sector, fa molts anys vaig estudiar disseny gràfic i disseny de moda, i em preocupa, força, el futur de les botigues històriques de la ciutat, les poques que encara ens queden, és clar. A més, escrivint el llibre *Dones de Barcelona* vaig adonar-me de la quantitat d'històries que podia explicar encara sobre el sector de la moda.

En el seu llibre parla força de l'ofici de modista. Expliqui'ns, quan neix?

El primer cop que es reconeix va ser a França al 1782.

Llavors ja parlàvem de creadores de moda?

En realitat, oficialment en aquell moment només se'ls permet fer roba blanca i després la roba religiosa. Això, formalment! Informalment, era evident que feien més coses.

A Catalunya, fins al 1784 les modistes no van tenir permís per unir-se en un gremi propi.

Sí i no. Van haver de passar moltíssims més anys perquè aquest permís fos efectiu.

Què va passar?

Durant dècades, la dona cosia, però ho feia sempre per a un sastre. Fins que, com en altres capítols de la història, un grup de dones s'organitzaren perquè els donessin permís per fer el seu propi gremi. Va ser durant la Segona República. Llavors, s'aprova una reglamentació formal del treball de les dones com a modistes. Abans, els sastres s'hi havien oposat sistemàticament.

Al 1800, però, ja hi havia modistes de renom?

Sí i n'hi havia de molt bones. Però sorgien sense estar sota el paraigües d'un gremi, una associació o una cooperativa. Cadascuna anava per lliure i les condicions de treball no estaven regularitzades. Cada taller funcionava com volia perquè no hi havia un gremi, com el de sastres, que fos regulador d'aquesta activitat.

On trobem, doncs, l'origen formal del sector de les modistes?

Bé, al 1910 es crea el patronat de les obreres de l'agulla —una entitat, sobretot, de caràcter benèfic per ajudar-les— i al 1918, es debat el projecte de llei per regular el treball domiciliari de la dona, que també és un pas endavant pel reconeixement d'aquest treball històric que la dona feia des de casa seva. Finalment, la Generalitat Republicana va aprovar lleis i decrets per fer efectiu el treball de la dona. Encara que després de la guerra, tot va quedar anul·lat i fins als anys 60 no se'n va tornar a parlar.

En el seu llibre dedica un capítol a Carme Martí de Missé, a les germanes Montagne i a Carmen Ruiz i Alà, dones que marquen la història de la moda de la ciutat.

S'ha escrit molt poc sobre alguns d'aquests noms, com el de la Doti, per exemple. Per tant, cal ser curós quan reconstruïm les seves històries perquè no tenim massa informació. Coneixem millor a Carme Martí, perquè va ser la creadora del sistema Martí, que avui encara es fa servir.

Què en sabem d'ella?

És qui va posar en el seu lloc la professió de modista. Era la més reconeguda de totes les modistes. Fins i tot, hi havia anuncis als diaris que publicava ella mateixa per informar que algunes impostores obrien acadèmies en el seu nom.

Ella tenia el reial privilegi exclusiu per obrir acadèmies i formar les modistes.

Sí, era l'única que el tenia i podia permetre a les seves alumnes que després de formar-se, n'obriessin també. Gràcies a la formació que oferia va dignificar la professió. A partir de llavors, ja parlem d'estudis formals i reglats que donaven coneixements a les dones. De mica en mica, els millors tallers van començar a demanar modistes formades, això succeïa pels volts del 1880.

I quan parlem del comerç entorn a la moda, com era Barcelona?

Si viatgem enrere cap al 1750, podem veure una ciutat amb una gran tradició tèxtil. Aquí es va fer per primer cop la revolució industrial i la primera màquina de vapor va adquirir-la una empresa tèxtil de casa. El resultat és que trobem una ciutat oberta que ja exportava cap a Holanda, per exemple, o que mirava els seus veïns per veure com vestien. Quan van enderrocar-se les muralles i va créixer amb l'Eixample, els baixos de la Dreta de l'Eixample eren ocupats per despatxos d'empreses tèxtils.

En el seu llibre explica i mostra, amb una gran quantitat d'imatges, que aquesta llarga tradició i esperit pioner es traslladaven als vestits que es llueïen per la ciutat.

Les imatges i les cròniques de l'època són una bona prova que els dissenys eren fets amb teixits molt rics, peces molt ben elaborades gràcies a la gran quantitat, varietat i qualitat de l'oferta que tenia Barcelona. Per exemple, les blondes i les puntes que jugaven un paper cabdal en els dissenys, s'elaboraven al Maresme i eren una competència directa de les blondes de Bèlgica i França.

A banda de la qualitat dels teixits, mirant les il·lustracions sorprenden, sobretot, elements de la vestimenta com els mirinyacs i les cotilles impossibles!

Sí, és sorprenent com podien dur aquestes peces de roba. Com explico al llibre, hi ha relats periodístics que bromejen amb les limitacions que el mirinyac imposava a les dones a l'hora de moure's o d'asseure's al Liceu. Algunes no hi cabien! I pel que fa a les cotilles, no podem oblidar que es van dur fins al 1920!

Què va passar perquè deixessin d'estar de moda?

Una corrent encapçalada per metges alemanys va posar en qüestió que fossin òptimes per a la salut i això va fer que comencessin a entrar en desús.

La camiseria Xancó o la Bel, El Indio o Santa Eulàlia són comerços testimonis d'aquella època, que encara avui atenen al públic a la ciutat i dels quals vostè parla. Els fa un homenatge?

Sí, quan faig un llibre sempre vull que sigui un homenatge a algú. En aquest cas, al botiguer, l'ànima del comerç. És una figura molt arrelada al país. Va arribar a vertebrar tota una classe social, es guanyava la vida amb el que feia i va demostrar la iniciativa que té el comerç encara avui. Crec que sense el gremi botiguer, la ciutat seria una altra. Ells donaven vida a l'exterior i ho continuen fent. Donen caliu als carrers. Les grans cadenes no són el mateix i quan tanquen, desertitzen la zona on s'instal·len. No apostar pel comerç propi és un error que ens fa perdre els trets d'identitat pròpia d'una ciutat.